

ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

The factors influence on public participation of community ecotourism
management in Ban Wang Yuan community, Kantang district, Trang
province, Thailand

ภิญญาพัชญ์ มุ่งวัฒนกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาด้านประชากรศาสตร์ของประชาชนในบ้านวังวนอำเภอกันตัง จังหวัดตรังเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของประชาชน กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านท่าเรือ, หมู่ที่ 2 บ้านห้วยลึก, หมู่ที่ 3 บ้านแหลม, หมู่ที่ 4 บ้านป่าเขา, หมู่ที่ 5 บ้านนายยอดทอง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตัวอย่างจำนวน 370 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม หลังจากนั้นได้มาทำการประมวลผลและวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วย สถิติวิเคราะห์พรรณนา ได้แก่ จำนวน ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ Independent Sample f-test, One – way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีสถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไปหรือตั้งแต่แรกเกิด 2) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการดำเนินงานระดับมาก มีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการประเมินผลระดับมาก มีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการตัดสินใจในระดับมาก มีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการรับผลประโยชน์ระดับปานกลาง ตามลำดับ และมีส่วนร่วมโดยรวมในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศและด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนโดยรวมที่ไม่แตกต่างกัน และปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านช่วงอายุด้านระดับการศึกษาสูงสุดด้านการประกอบอาชีพด้านสถานภาพสมรสด้านรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน การจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม

Abstract

This study employed quantitative research. The objective in this study aimed to examine the demography of the people in Ban Wang Yuan, Kantang district, Trang province. It also investigated the public participation in community ecotourism management. The study additionally considered problems, obstacles and recommendations to promoting community participation in ecotourism. The respondents in this research were people living in Wan Yuan, Kantang District, Trang province including 5 villages namely village no. 1 Ban Tha Ruea, village no. 2 Ban Huai Luek, village no. 3 Ban Laem, village no. 4 Ban Pa Khao and village no. 5 Ban Nai Yot Thong. Moreover, this study collected the data by questionnaires were 370 respondents. Whereupon, the data gathered was analyzed using computer software. The statistics used for data analysis consists of Statistical analysis, including numbers, frequencies, means, and standard deviations. In addition, descriptive analysis statistics were including Independent Sample f-test, One-way ANOVA. The analysis results shown 1) majority of the respondents found that most of the respondents were female between the ages of 51-60 years, the highest level of education was elementary level or lower. They were farmer and marital status. The average monthly income was 10,001 - 20,000 Baht and the duration of living in the community was more than 10 years or more since birth. 2) from the data analysis of the participation in community ecotourism management of the respondents found that participation in operations was a high level, participate in the evaluation was a high level and participate in decision was a high level. Furthermore, the participation in receiving benefits was moderate level, respectively, and participation in all aspects was at a moderate level. 3) the demographic factors in gender and distance of the people living in the community of people differently affected the participation of the people in the management of ecotourism in the community was not different. Lastly, demographic factors in the age, highest education level, career, marital status and monthly incomes were different that affected the overall participation of the people in the management of community ecotourism differently.

Keywords: Community Ecotourism, Tourism Management, Participation

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมาเนิ่นนาน ซึ่งในอดีตการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยรูปแบบของการท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น และเมื่อชุมชนได้เข้ามาจัดการการท่องเที่ยวจึงเป็นการพลิกกลับและตั้งหลักการท่องเที่ยวใหม่ โดยที่คนในชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการจัดการ และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชน ทำให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว จากกระแสการตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (พจนานวนศรี 2554 อ้างในถึง ชุตติกาญจน์ กัณฑ์ 2560)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวแบบการเยือนแหล่งธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้ และหาประสบการณ์แปลกใหม่ที่สร้างความประทับใจในธรรมชาติที่นามหัศจรรย์ โดยนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้ง ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ให้คงอยู่สืบไปจนถึงรุ่นลูกหลาน เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนอกจากที่นักท่องเที่ยวเข้ามาแล้ว ต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วยถ้าหากคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในชุมชนวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนอาจ สูญหายไปไม่มีให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้เห็น (JutatipBunyok, 2555)

บ้านวังวนเป็นอีกหนึ่งที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนแห่งใหม่ที่จะได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเรื่องหอยที่โด่งดังมาก มีงานเทศกาลอนุรักษ์หอยนางรมจัดขึ้นทุกปีในช่วงมีนาคม แต่แม้จะไม่มีการเทศกาลที่นี้ก็ยังมีนักท่องเที่ยว หากไม่เห็นคนที่นี้เท่าที่คิดเงินไม่ต้องแปลกใจเพราะหอยนับล้านตัวได้ทำหน้าที่เป็นพื้นดินมานานแล้ว นักท่องเที่ยวมาที่นี่เพื่อชมวิถีชีวิต กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชมวิมมุมสูง การชมชาวบ้านหาหอย หรือจะไปหาหอยกับชาวบ้านก็ได้ การได้รับประทานอาหารทะเลสด รับประทานกับชาวบ้านในชุมชนอย่างมีความสุข (วีวีวี 2556) ดังนั้นผู้วิจัยได้เกิดความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนในจังหวัดตรังจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังขึ้น เพื่อจะศึกษาการมีส่วนร่วม

ในการจัดการการท่องเที่ยวของประชากรในชุมชน สำรองความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของประชาชนในชุมชน และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของประชาชนในบ้านวังวน ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อชุมชน ประชาชน และสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1) เพื่อศึกษาด้านประชากรศาสตร์ของประชาชนในบ้านวังวน
- 1.2.2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน ที่บ้านวังวน อ.กันตัง จ.ตรัง
- 1.2.3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของประชาชนในบ้านวังวน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

1.) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านท่าเรือ, หมู่ที่ 2 บ้านห้วยลึก, หมู่ที่ 3 บ้านแหลม, หมู่ที่ 4 บ้านป่าเขา, หมู่ที่ 5 บ้านนายยอดทอง จำนวน 4036 คนแบ่งเป็นหมู่บ้านละ 74 คน อย่างเป็นเท่าๆ กัน(ที่มา ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย-Thailand information, ธันวาคม 2554)

2.) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยครั้งนี้จะสำรวจและศึกษาปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังซึ่งเป็นปัจจัยด้านบุคคล การมีส่วนร่วมของประชากรในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของประชากรในชุมชน

3.) ขอบเขตด้านสถานที่

บ้านวังวนหมู่ที่1-5 (หมู่ที่ 1 บ้านท่าเรือ, หมู่ที่ 2 บ้านห้วยลึก, หมู่ที่ 3 บ้านแหลม, หมู่ที่ 4 บ้านป่าเขา, หมู่ที่ 5 บ้านนายยอดทอง) ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึงการท่องเที่ยว ที่เน้นเรื่องของการสร้างความเสียหายให้กับสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด ซึ่งเป็นการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถมีชีวิตชีวา ซึ่งแตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบเก่า ที่เน้นความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก จนลืมนึกถึงสภาพแวดล้อม

1. การเดินทางศึกษาธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยปลูกฝังนักท่องเที่ยวให้ซึมซาบและตระหนักได้ถึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี โดยในระหว่างการเดินทางนั้นวิทยากรหรือไกด์นำทางก็จะอธิบายถึงความสำคัญของระบบนิเวศน์ หรือสิ่งแวดล้อมให้ฟังไปด้วย เส้นทางการศึกษาธรรมชาตินั้น ที่นิยมกันมากก็ได้แก่ ภูเขา ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ป่าชายเลน เป็นต้น

2. การนั่งเรือชมภูมิประเทศ ส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จะเป็นการเน้นที่แม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมนี้จะมีพวกไกด์ หรือวิทยากร คอยดูแลนักท่องเที่ยว ด้วยการบรรยายให้ความรู้ เกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมไปด้วย

3. การขี่จักรยานชม ภูมิประเทศ จักรยานถือได้ว่าเป็นยานพาหนะที่มีความคล่องตัวสูง และมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเนื่องจากใช้พลังงานสะอาดที่ผลิตจากมนุษย์ นอกจากนั้นในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะสามารถสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมได้โดยตรง ซึ่งจะช่วยให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

4. การล่องแก่ง เป็นการศึกษาาระบบนิเวศน์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมได้ดีอีกช่องทางหนึ่ง ผ่านทางกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน น่าตื่นเต้นอย่างการล่องแก่ง โดยนักท่องเที่ยวจะสามารถสัมผัสกับน้ำสะอาด และธรรมชาติสองฟากฝั่งของแก่งได้อย่างชัดเจน

5. การขี่ช้าง ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือตามเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นไม่ควรพลาด เนื่องจาก เป็นอีกทางหนึ่งที่จะสามารถสัมผัสกับธรรมชาติได้อย่างโดยตรงเช่นเดียวกัน

6. การส่องสัตว์ หรือดูนก ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติขั้นเยี่ยม การส่องสัตว์นั้นจะสามารถเรียนรู้การดำรงชีวิต การหาอาหารของสัตว์ได้อย่างดี ส่วนการดูนกนั้นจะเน้นไปที่ความรู้เกี่ยวกับसानพันธุ์ต่าง ๆ ของนก ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด

7. การดำน้ำ เพื่อดูสิ่งแวดล้อมใต้ทะเล ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมกันมาก เมื่อไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

8. การกางเต็นท์นอนพักแรม ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่ง ที่สามารถช่วยปลูกฝังเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังเป็นกิจกรรม ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวที่นั่นสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกมาก ซึ่งหลักใหญ่ใจความของมันคือการท่องเที่ยวโดยที่ไม่สร้างภาระต่างๆ ให้กับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นไปที่เกิดขึ้นในธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ (Webmaster, 2557)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกันในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนาน และความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้เกิดจากการตอบคำถามว่า ชุมชนจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการท่องเที่ยว แต่เป็นการตอบโจทย์ใหม่ว่า การท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างไรองค์ประกอบในการพิจารณาและเตรียมความพร้อมสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. สินค้าและบริการ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหาร ที่พัก การต้อนรับ (เจ้าบ้าน) ผู้นำทาง ปราชญ์ท้องถิ่น

2. การเข้าถึง แหล่งข้อมูล การสื่อสาร การคมนาคม

3. การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน

4. นักเล่าเรื่อง ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโสที่เป็นตำนาน

ความพร้อมเหล่านี้ เป็นความพร้อมของชุมชน ที่เห็นพ้องกันและมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

เรื่องที่ต้องคิดต่อเมื่อตัดสินใจใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตชาวชุมชน คือ

1. ทำอย่างไรให้ชุมชนได้นักท่องเที่ยวที่เหมาะสม
2. แต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ ความเป็นตัวเอง มีวิถีที่แตกต่างกัน ไม่สามารถทำการตลาด
เหมือนกันได้
3. ชุมชนนำเสนอประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว ให้เกิดความสนใจ และต้องเชื่อมโยงสินค้า
บริการของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. เรื่องราวความเป็นมา ตำนาน เรื่องเล่า ที่นำมาผูกโยงกับกิจกรรมที่นำเสนอเป็น
ประสบการณ์ใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว จะยิ่งทวีคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ชุมชนจึงต้องมีนักเล่าเรื่องราว
ของชุมชน (ศุภทรัพย์ 2560)

แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) ประกอบด้วย

1.) เพศ ลักษณะทางเพศ เป็นลักษณะทางประชากรที่บุคคลได้รับมาแต่กำเนิด ใน
ประชากรกลุ่มใด ๆ ก็ตาม จะประกอบด้วยประชากรเพศชาย (Male) และ ประชากรเพศหญิง
(Female) ซึ่งโดยปกติแล้วจะมีจำนวนที่ใกล้เคียงกันเพราะธรรมชาติได้สร้างความสมดุลทางเพศมา
ให้กับประชากรทุกกลุ่มเพศ เป็นปัจจัยพื้นฐานด้านร่างกายที่แตกต่างกันของบุคคล เป็นสถานภาพ
ที่มีมาแต่กำเนิดของบุคคล เมื่อเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพศจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของ
บุคคล ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ ในแต่ละช่วงวัยก็มีความแตกต่างกันด้วย ความแตกต่างทาง
เพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มและมี
ความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะ
ส่งและรับข่าวสารแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิด
จากการรับข่าวสารนั้นด้วย (WiloGoidhaborsadore and Yates, 2002 :114 อ้างถึงใน กิ่งแก้ว
ทรัพย์พระวงศ์ 2546)

2.) อายุและลำดับขั้นของวงจรชีวิต (Age and stage in the life cycle) คนจะซื้อสินค้าและ
บริการที่แตกต่างกันไปตลอดช่วงชีวิต ดังนั้นรสนิยมในการซื้อสินค้า เช่น เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์
เฟอร์นิเจอร์ หรือกิจกรรมยามว่าง จะมีความสัมพันธ์กับอายุและลำดับขั้นของวงจรชีวิต
ตัวอย่างเช่น สินค้าประเภทอาหาร เมื่ออยู่ในช่วงวัยรุ่นจะนิยมรับประทานอาหารประเภท Fast
food แต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็จะให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ มากขึ้น หรือ
กิจกรรมยามว่างของวัยรุ่น คือ การดูหนัง ฟังเพลง ร้องคาราโอเกะ แต่กิจกรรมยามว่างของวัย
ผู้ใหญ่อาจจะเป็นการปลูกต้นไม้ ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นต้น (รามคำแหง 2555)

3.) ระดับการศึกษา การศึกษาในที่นี้หมายถึงระดับการศึกษาที่ได้รับจากสถานการศึกษา
และที่ได้รับจากประสบการณ์ของชีวิต การศึกษาบ่งบอกถึงความสามารถในการเลือกรับข่าวสาร
และอัตราการรู้หนังสือ ระดับการศึกษาจะทำให้คนมีความรู้ ความคิด ตลอดจนความเข้าใจในสิ่ง

ต่างๆ กว้างขวางลึกซึ้งแตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้พูดสามารถแยกความเหมาะสมของเนื้อหาและตัวอย่างที่จะยกมากล่าวได้(ปรมะ สตะเวทิน2546)

4.) การประกอบอาชีพ หมายถึง การทำมาหากินจากการทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลผลิตและบริการ เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว และอาชีพที่ดีจะต้องเป็นอาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.) รายได้ (revenue หรือ income) หมายถึง ผลตอบแทนที่กิจการได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการตามปกติของกิจการรวมทั้ง ผลตอบแทนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ รายได้

6.) สถานภาพสมรส หมายถึง ความผูกพันระหว่างชายกับหญิงในการเป็นสามีภรรยา แนวคิดการมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

โคเฮน และ อัปฮอฟ (Cohen and Up Hoff) กล่าวว่า ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินงานตามที่ ตัดสินใจร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนานั้น ๆ หรือเข้าร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ได้เสนอกรอบแนวคิดมิติของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยประเด็นคำถาม ๘ มิติคือมีส่วนร่วมอะไรบ้าง มีส่วนร่วมกับใครบ้าง และการมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (Cohen and Up Hoff, ม.ป.ป. อ้างถึงใน พระกิตติชัย ปญญารโ (สินคง)2557, น.18)

Cohen and Uphoff (1980) เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 4 แบบ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจ นั้นเป็นประการแรกสุด คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการ จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการ กระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์ของโครงการ รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ในกลุ่มได้ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงใน วิษณุ หยกจินตจ.2557, น.10-11)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นโดยการค้นคว้าจากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการรวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อไปเป็นแนวทางในการประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.30 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปีคิดเป็นร้อยละ 24.59 ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 39.73 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.05 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.19 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.27 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไปหรือตั้งแต่แรกเกิดคิดเป็นร้อยละ 97.57

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการดำเนินงานระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.74 มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการประเมินผลระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการตัดสินใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.51 มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการรับผลประโยชน์ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.74 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมโดยรวมในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนโดยรวมที่ไม่แตกต่างกัน ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน บ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.19 รายได้ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปีขึ้นไปหรือตั้งแต่แรกเกิดโดยสอดคล้องกับ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัด ตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางคู เวียงส่วนใหญ่ สถานภาพสมรส โดยส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ พักอาศัยมากกว่า 10 ปี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมโดยรวมเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมใน ด้านการดำเนินงานระดับ มาก มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านการประเมินผลระดับมาก มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม ในด้านการตัดสินใจในระดับมาก มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมใน ด้านการรับผลประโยชน์ระดับ ปานกลาง ตามลำดับ และมีส่วนร่วมโดยรวมในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับคม ลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน โดยรวมที่ไม่แตกต่างกันปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน โดยรวมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับอรรพรรณ เกิดจันทร์ (2556) ได้ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลอง โคน จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า เพศ และระยะเวลาการอาศัยอยู่มีส่วนร่วมไม่ แตกต่างกัน ในขณะที่อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในครั้งนี้นักวิจัยส่วนใหญ่อยากให้มีการประชาสัมพันธ์โดยการสื่อสารทาง เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ทราบถึงข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน เผยแพร่ไปในวงกว้าง และส่งเสริมการ ท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น ด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เทศกาลงานต่าง ๆ และการเพิ่ม กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้มากขึ้น

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่ทราบถึงกิจกรรมเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวที่จะจัดขึ้นอย่างทั่วถึง ควรมีการเชิญชวนนักท่องเที่ยวและคนในจังหวัดมารู้จักบ้านวังวน อย่างลึกซึ้ง จัดการนำเที่ยวในชุมชนอย่างชัดเจนอย่างมีแบบแผน ผู้นำทั้ง 5 หมู่บ้านในพื้นที่บ้าน

วังวนควรมีวิสัยทัศน์และพันธกิจไปในทิศทางเดียวกัน วางแผน จัดลำดับ และชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าใจถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างลึกซึ้ง

การปรับภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้ดีขึ้นและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน เช่น ปัญหาขยะที่เกิดจากต้นจาก และกลิ่นเหม็นบริเวณท่าเรือที่เกิดจากเศษเปลือกหอย เนื่องจากมีปริมาณมากทำให้ย่อยสลายได้ช้า และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้กลายเป็นปัญหาเรื้อรัง รวมถึงการพัฒนาด้านการเข้าถึงและสาธารณูปโภคภายในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบและผู้นำชุมชนควรปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรักสามัคคีกัน รู้สึกสำนึกรักบ้านเกิด จนเป็นแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังก่อให้เกิดความกลมเกลียวในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนให้มีชื่อเสียงอย่างกระจายเป็นวงกว้าง ปลูกกระแสด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนของตนอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำพาไปสู่รายได้ที่มากมายให้แก่ประชาชนในชุมชน และเป็นต้นแบบของชุมชนที่มีความสุขที่สุด

ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไปผู้ที่ศึกษาวิจัยต่อการวิจัยครั้งนี้ ควรเพิ่มขอบเขตด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน เช่น ด้านศาสนา ด้านบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลในชุมชน เป็นต้น

ควรเพิ่มข้อคำถามเพื่อสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนในชุมชน เนื่องจากประชาชนปริมาณหนึ่งที่พบในการวิจัยครั้งนี้ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน ทำให้มีเฉพาะประชาชนบางกลุ่มเท่านั้นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการกระจายได้รายได้และการได้รับผลประโยชน์ไม่ทั่วถึงในทุกส่วนของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครองสำนักบริหารทะเบียน (2553). จำนวนประชากรและบ้านจำแนกเป็นราย

อำเภอและรายตำบลจังหวัดตรังเดือนธันวาคม พ.ศ.2553. ค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2562

จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/districtList/S010107/th/76.htm>

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2554). รายได้. ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562 จาก

https://www.cad.go.th/cadweb_client/ewt_news.php?nid=2469&filename=index

กลยุทธ์การตลาด. (2555). ปัจจัยส่วนบุคคล. ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562 จาก [http://xn--](http://xn--12ca1ddig2elng4ld4e1p.blogspot.com/2012/11/blog-post_2333.html)

[12ca1ddig2elng4ld4e1p.blogspot.com/2012/11/blog-post_2333.html](http://xn--12ca1ddig2elng4ld4e1p.blogspot.com/2012/11/blog-post_2333.html)

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555). ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่ง

ท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหาร

ธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีวิทยานิพนธ์

- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
จารุวรรณ แสงแก้ว. (2561). โลกของอาชีพ. ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562 จาก
<https://sites.google.com/site/606150616caruwrrn/1-kar-prakxb-xachiph>
- จินตวีร์เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 26(50): 169-186
- จุฑาทิพย์ บุญหยก. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ค้นเมื่อ
15 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/479461>
- ชุดิภาณูจน์ กันทะอุ. (2560). การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน: กรณีศึกษา บ้านร่องฟอง ตำบล
ร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพรดอกบุญนาและฐาปกรณ์ ทองคำสุข.(2556).การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ระ ทรงวิทย์ เจริญกิจชนลาภ และธารณี นวสินธ์. (2560). การมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนอโยธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- บริษัท อตอมมิก ปิโตเคมีคอล จำกัดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ค้นเมื่อ
18 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.atomic-oil.com/%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7/>
- พระกิตติชัยปญญาโร (สินคง).(2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผน
ยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.พระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- รีวิตรัง. (2562). 4 สายน้ำ สู่ชุมชน ชมวิถีชีวิต ไกล่ชิดธรรมชาติ กับที่เที่ยวใหม่ จ.ตรัง. ค้นเมื่อ
16 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://reviewtrang.com/4-riverlife/>
- วิษณุ หยกจินดา(2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง
ตำบลทับไทรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ชลบุรี:
มหาวิทยาลัยบูรพา

- ศิริพร สอนไชยา. (2557). ปัจจัยด้านพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของบริษัทกรุงเทพประกันชีวิตจำกัด(มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศุภทรัพย์. (2560). การท่องเที่ยวชุมชนตามวิถีวัฒนธรรม คั่นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://nokhook215.blogspot.com/2017/07/blog-post.html>
- สาระดีดี.คอม. (2551). แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับสาร. คั่นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562 จาก http://www.sara-dd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=76:conceptual-framework-population-demographic-communication&catid=25:the-project&Itemid=72%20%20%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%99
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2546). เรื่องที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ / หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เล่มที่ 27. คั่นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=27&chap=3&page=t27-3-infodetail03.html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552).โครงการ:สำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์12552. คั่นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=92&defprodefId=1215>
- สุกัญญา ดวงอุปมา และไอลดา พหลทัฬห (2556). การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ : กรณีศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมชาวผู้ไทบ้านโพธิ์อำเภอกำแพงจังหวัดกาฬสินธุ์วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สุจินตราสะพุ่ม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของททท.กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ปทุมธานี:มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- อรรวรรณ เกิดจันทร์ (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโค่นจังหวัดสมุทรสงครามวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อานิสงค์ โอทาตะวงศ์ (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแห้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.